

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 189/2015-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. júla 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Ladislava Orosza (sudca spravodajca) v konaní o sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja bytom [REDAKOVANÉ], zastúpených Advokátskou kanceláriou Andrea Havelkova, s. r. o., D. Dlabača 2748/28, Žilina, konajúcou prostredníctvom konateľky a advokátky JUDr. Andrey Havelkovej, ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cb 108/1996, za účasti Okresného súdu Čadca, takto

r o z h o d o l :

Základné právo [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cb 108/1996 p o r u š e n é b o l i .

Okresnému súdu Čadca p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cb 108/1996 konal bez zbytočných prieťahov.

██████████, ██████████, a ██████████, ██████████,
p r i z n á v a finančné zadosťučinenie každému v sume po 5 000 € (slovom päťtisíc eur),
ktoré im je Okresný súd Čadca p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti
tohto nálezu.

Okresný súd Čadca je p o v i n n ý uhradiť ██████████, ██████████,
a ██████████, ██████████, trovy konania v sume 375,86 € (slovom
tristosedemdesiatpäť eur a osemdesiatšesť centov) na účet Advokátskej kancelárie Andrea
Havelkova, s. r. o., D. Dlabača 2748/28, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto
nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. februára
2015 doručená sťažnosť ██████████, ██████████ (ďalej len „sťažovateľ v 1. rade“),
a ██████████, ██████████ (ďalej len „sťažovateľ v 2. rade“), obaja bytom ██████████
██████████ (ďalej spolu len „sťažovatelia“), zastúpených Advokátskou kanceláriou Andrea
Havelkova, s. r. o., D. Dlabača 2748/28, Žilina, konajúcou prostredníctvom konateľky
a advokátky JUDr. Andrey Havelkovej, ktorou namietajú porušenie svojho základného
práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej
republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote
podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len
„dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom
pod sp. zn. 14 Cb 108/1996 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti, ako i z vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 14 Cb 108/1996
ústavný súd zistil, že sťažovatelia sú v procesnom postavení odporcov účastníkmi
napadnutého konania, ktorého predmetom je rozhodovanie o zaplatení peňažného plnenia

s príslušenstvom z titulu zmluvy o združení. Návrh na začatie konania bol okresnému súdu doručený 2. mája 1996.

Sťažovatelia v sťažnosti okrem prehľadu procesných úkonov okresného súdu najmä uvádzajú:

„Do dnešného dňa, t. j. ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu Slovenskej republiky nie je konanie v predmetnej právnej veci právoplatne skončené. Podľa názoru sťažovateľov uvedený postup Okresného súdu Čadca nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu v ust. § 100 ods. 1 O. s. p. tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá...“

Podľa nášho názoru postupom Okresného súdu Čadca došlo a stále dochádza k porušovaniu čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Okresný súd Čadca pri rozhodovaní v tejto veci svojim postupom, resp. nečinnosťou či neefektívnosťou spôsobil stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia nachádzajú už 19-ty rok. Občiansky súdny poriadok obsahuje viaceré účinné prostriedky zabezpečujúce plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorých výsledkom je právoplatné rozhodnutie vo veci samej a účastníkom poskytuje stav právnej istoty. Domnievame sa, že prieťahy v danom súdnom konaní vznikli neefektívnou činnosťou Okresného súdu Čadca.“

V ďalšej časti sťažnosti sťažovatelia uvádzajú:

„Vzhľadom na všetky osobitosti konania a jeho význam pre sťažovateľov, ako aj jeho dopad na ich pracovný a súkromný život požadujú sťažovatelia primerané finančné zadostučinenie vo výške 20.000,- € každý z nich.“

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sa sťažovatelia domáhajú, aby ústavný súd nálezhom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom

Okresného súdu Čadca vo veci vedenej na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 14 Cb/108/1996 porušené bolo.

Okresnému súdu Čadca v konaní vedenom na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 14 Cb/108/1996 prikazuje konať bez zbytočných prieťahov.

Sťažovateľovi 1/ priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 20.000,- € (slovom pätnásť tisíc eur), ktoré je Okresný súd Čadca povinný zaplatiť sťažovateľovi 1/ do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Sťažovateľovi 2/ priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 20.000,- € (slovom pätnásť tisíc eur), ktoré je Okresný súd Čadca povinný zaplatiť sťažovateľovi 2/ do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Sťažovateľom priznáva náhradu trov konania vo výške 848,92 € (dva úkony právnej služby – príprava a prevzatie a spísanie tejto sťažnosti pri hodnote jedného úkonu vo výške 168,47 € + 8,39 € režijný paušál + 20 % DPH), ktorú im Okresný súd Čadca je povinný zaplatiť na účet jeho právneho zástupcu spoločnosti Advokátska kancelária [REDAKOVANÉ], s. r. o... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 189/2015-18 z 26. marca 2015 ju prijal na ďalšie konanie v rozsahu namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cb 108/1996.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie k sťažnosti a zároveň ju vyzval, aby oznámila, či trvá na ústnom pojednávaní vo veci.

Na žiadosť ústavného súdu reagovala predsedníčka okresného súdu v prípise sp. zn. Spr 857/15 z 12. mája 2015, v ktorom okrem prehľadu procesných úkonov uviedla:

„Po prešetroaní oboznámení sa so súdnym spisom, vykonanými úkonmi, som dospela k záveru, že po právnej a skutkovej stránke ide o vec náročnú vyžadujúcu si okrem iného aj

dokazovanie znalcom. Samotní účastníci konania (sťažovatelia) sa domáhajú na jednej strane poskytnutia rýchlej a účinnej ochrany, na druhej strane ani oni samotní svojím konaním neprispeli k tomu, aby bola v čo najkratšom čase rozhodnutá (podávanie neúplných podaní, odvolaní, nepredkladáme dôkazov, nepreberanie zásielok, žiadosti o odročenie, námietky zaujatosti). Pokiaľ sťažovatelia využili v konaní svoje práva predkladať návrhy, podávať odvolania, vznášať námietky zaujatosti, podávať podania na iné orgány za účelom prešetrovania postupu zákonného sudcu, s týmito početnými podaniami sa musel súd procesné vysporiadať, čo samozrejme v značnej miere súdne konanie predĺžilo.

Vo veci sťažovateľov netrvám na ústnom pojednávaní.“

Dňa 29. mája 2015 vyzval ústavný súd právnu zástupkyňu sťažovateľov, aby sa vyjadrila, či trvajú na konaní ústneho pojednávania, a zároveň jej zaslal vyjadrenie predsedníčky okresného súdu k sťažnosti na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska.

Právna zástupkyňa sťažovateľov v podaní doručenom ústavnému súdu 2. júla 2015 oznámila, že sťažovatelia netrvajú na ústnom pojednávaní vo veci, a okrem iného uviedla:

„... nemôže byť na škodu sťažovateľov to, že sa v konaní, v ktorom došlo k prietahom procesné bránili a uplatňovali svoje práva. Sťažovatelia legálne využívali možnosti, ktoré im právny poriadok SR poskytuje na ochranu svojich práv a právom chránených záujmov...“

JUDr. Pytliaková, PhD. dňa 20. 05. 2013, ako zákonná sudkyňa v danej veci podala námietku zaujatosti. Preto poukazujeme na skutočnosť, že aj jej vyjadrenie k sťažnosti sťažovateľov v tejto veci môže byť touto zaujatosťou čiastočne ovplyvnené.“

Podľa názoru sťažovateľov: *„Z nevysvetliteľných príčin súd prvého stupňa nevykonal odporcami navrhované dokazovanie včas a teda v dôsledku tohto nezákonného postupu súdu bola zmarená obrana odporcov 2/ a 4/ v tomto konaní, ktorí konali včas a označili dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré považoval za zásadné pre meritórne rozhodnutie aj súd druhého stupňa a v dôsledku tohto nezákonného postupu bolo nakoľko*

vykonané dokazovanie len rozsahu, ktorý nepostačuje pre spravodlivé rozhodnutie v tejto veci.“

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľov a predsedníčky okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Zo sťažnosti, z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 14 Cb 108/1996 a z písomných vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

Dňa 2. mája 1996 bol okresnému súdu doručený návrh na začatie konania o zaplatenie sumy 502 930 Sk s príslušenstvom z titulu zmluvy o združení, v ktorom boli sťažovatelia označení ako odporcovia.

Dňa 17. mája 1996 vyzval okresný súd sťažovateľov na vyjadrenie k návrhu a navrhovateľa vyzval na zaplatenie súdneho poplatku za návrh na začatie konania.

Dňa 6. júna 1996 okresný súd vyzval navrhovateľa na úpravu petitu žaloby a následne 19. júna 1996 vyzval odporcov na vyjadrenie k doplnenému návrhu.

Na pojednávaní 6. septembra 1996 bola vec riadne prerokovaná, pojednávanie bolo odročené na účely predloženia dôkazov.

Okresný súd vyzval 25. septembra 1996 Sociálnu poisťovňu na predloženie platobných výmerov a 11. októbra 1996 daňový úrad na predloženie daňových priznaní účastníkov konania.

Dňa 12. novembra 1996 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, na ktorom boli vypočutí svedkovia — pojednávanie bolo odročené z dôvodu potreby predvolať svedkyňu, ktorá je dlhodobo práceneschopná.

Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 14. januára 1997, vec bola prerokovaná a odročená na účely nariadenia znaleckého dokazovania.

Uznesením sp. zn. 14 Cb 108/96 z 9. apríla 1997 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie a uznesením sp. zn. 14 Cb 108/96 z 18. apríla 1997 uložil navrhovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania.

Súdny znalec okresnému súdu 11. júla 1997 oznámil, že daňový úrad si vyžiadal vrátenie posudzovaných dokladov pre vykonanie daňovej kontroly, po vrátení dokladov z daňového úradu vypracuje posudok.

Okresný súd opakovane zisťoval stav daňového konania, pričom až 9. marca 1998 zistil, že daňové konanie bolo skončené, a 10. marca 1998 predložil spis znalcovi na vypracovanie znaleckého posudku.

Dňa 11. augusta 1998 okresný súd vyzval znalca, aby mu vrátil spis na účely zabezpečenia podkladov pre znalecké dokazovanie od účastníkov konania, a 26. augusta 1998 okresný súd vyzval účastníkov konania na predloženie dokladov potrebných na vypracovanie znaleckého posudku.

Okresný súd 8. októbra 1998, 23. októbra 1998 a 6. novembra 1998 urgoval jedného z účastníkov konania na predloženie účtovných dokladov.

Znalec predložil vypracovaný znalecký posudok okresnému súdu 23. februára 1999, 25. februára 1999 bol posudok doručovaný účastníkom konania.

Dňa 3. mája 1999 sa uskutočnilo pojednávanie, okresný súd vec prerokoval a pojednávanie odročil.

Uznesením sp. zn. 14 Cb 108/1996 zo 6. mája 1999 okresný súd priznal znalcovi znalečné.

Dňa 2. júla 1999 bol na pojednávaní vypočutý znalec. Uznesením sp. zn. 14 Cb 108/96 z 2. júla 1999 okresný súd vyzval sťažovateľov na zloženie preddavku na znalecké dokazovanie, ktorí proti nemu podali odvolanie (z 2. a 5. augusta 1999).

Dňa 8. marca 2000 vyzval okresný súd navrhovateľa na vyjadrenie k odvolaniu sťažovateľov.

Dňa 27. júla 2000 okresný súd predložil spis Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní; krajský súd 19. septembra 2000 spis vrátil okresnému súdu ako predčasne predložený.

Uznesením sp. zn. 14 Cb 108/96 zo 16. marca 2001 okresný súd uložil sťažovateľom povinnosť zaplatiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania, proti ktorému podal jeden zo sťažovateľov odvolanie (10. apríla 2001).

Okresný súd predložil vec 5. septembra 2001 na rozhodnutie o odvolaní krajskému súdu, ktorý uznesením sp. zn. 20 Cob 319/01 z 18. septembra 2001 napadnuté uznesenia sp. zn. 14 Cb 108/96 zo 16. marca 2001 a z 2. júla 1999 zrušil ako nepreskúmateľné a nedostatočne odôvodnené a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Dňa 1. augusta 2003 okresný súd vyzval navrhovateľa na spresnenie petitu žaloby.

Pojednávania 4. decembra 2003 a 18. januára 2004 okresný súd odročil; sťažovatelia sa z účasti na nich ospravedlnili zo zdravotných dôvodov.

Na pojednávaní 21. apríla 2004 bola vec prerokovaná, okresný súd pripustil zmenu petitu žaloby a pojednávanie odročil na účely zaujatia stanoviska sťažovateľov k novému petitu žaloby.

Pojednávanie nariadené na 13. október 2005 okresný súd odročil pre vadu v doručovaní, následne okresný súd odročil aj pojednávanie nariadené na 15. november 2005 pre neúčast sťažovateľov (pobyt sťažovateľa v 1. rade bol neznámy, sťažovateľ v 2. rade sa bez ospravedlnenia na pojednávanie nedostavil).

Sťažovatelia sa nedostavili bez ospravedlnenia ani na pojednávanie nariadené na 25. apríl 2006 aj napriek tomu, že doručenie predvolania mali vykázané; pojednávanie bolo odročené na účely rozhodnutia o procesných návrhoch navrhovateľa.

Dňa 13. júna 2006 okresný súd vyzval sťažovateľov na zaujatie stanoviska k čiastočnému späťvzatiu návrhu a 14. novembra 2006 urgoval ich stanovisko.

Okresný súd zisťoval 26. augusta 2008 okruh dedičov po zomrelom odporcovi v 3. rade.

Pojednávania 23. marca 2009, 31. marca 2009 a 27. apríla 2009 boli odročené, všetky z dôvodov žiadosti účastníkov konania (nie sťažovateľov) o ich odročenie.

Dňa 21. apríla 2009 sťažovatelia doručili okresnému súdu námietku zaujatosti sudcov okresného súdu.

Okresný súd predložil námietku zaujatosti krajskému súdu 19. mája 2009, ktorý 26. mája 2009 vrátil spis okresnému súdu ako predčasne predložený.

Okresný súd uznesením sp. zn. 14 Cb 108/1996 zo 17. júna 2009 vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku za námietku zaujatosti, ktorí proti nemu podali odvolanie 22. júla 2009.

Okresný súd predložil spis 14. augusta 2009 na rozhodnutie o odvolaní, ktorý ho 28. septembra 2009 okresnému súdu vrátil ako predčasne predložený, pričom zároveň uznesením sp. zn. 13 Ncb 9/2009 z toho istého dňa rozhodol aj o námietke zaujatosti.

Dňa 11. novembra 2009 bol spis pridelený novému zákonnému sudcovi.

Okresný súd vyzval sťažovateľov 21. januára 2010 na preukázanie ich pomerov na účely rozhodovania o oslobodení od súdnych poplatkov a následne uznesením sp. zn. 14 Cb 108/96 z 22. februára 2010 im oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal.

Na pojednávaní 7. apríla 2010 okresný súd vec prerokoval, sťažovatelia sa pojednávania bez ospravedlnenia nezúčastnili.

Na pojednávaní 14. júna 2010 okresný súd vec prerokoval (sťažovatelia sa opätovne bez ospravedlnenia nezúčastnili) a vyhlásil rozsudok sp. zn. 14 Cb 108/1996 zo 14. júna 2010.

Všetci účastníci konania okrem sťažovateľa v 1. rade podali proti rozsudku sp. zn. 14 Cb 10/1996 zo 14. júna 2010 odvolanie, okresný súd ich preto v júli až septembri 2010 vyzýval na zaplatenie súdnych poplatkov, resp. preukázanie majetkových pomerov na účely rozhodnutia o oslobodení od súdnych poplatkov.

Uznesením sp. zn. 14 Cb 108/1996 zo 16. septembra 2010 priznal odporkyni v 5. rade oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dňa 2. decembra 2010 bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaniach.

Krajský súd uznesením sp. zn. 14 Cob 297/2010 z 25. apríla 2012 oznámil dátum, čas a miesto verejného vyhlásenia rozsudku bez nariadenia ústneho pojednávania.

Krajský súd rozsudkom sp. zn. 14 Cob 297/2010 zo 16. mája 2012 odvolaniami napadnutý rozsudok okresného súdu sčasti potvrdil, sčasti zrušil a vrátil na ďalšie konanie okresnému súdu a v časti odvolanie sťažovateľov odmietol. Vo vzťahu k zrušujúcemu výroku krajský súd v odôvodnení uviedol, že súd prvého stupňa vec nesprávne právne posúdil tým, že neaplikoval správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistil skutkový stav, pričom navyše sa účastníkovi konania jeho postupom odňala možnosť konať pred súdom.

Okresný súd vyzval 11. júla 2012 navrhovateľa na spresnenie a objasnenie jeho podania – čiastočného späťvzatia návrhu, pričom následne urgoval svoju výzvu 24. októbra 2012, 26. novembra 2012 a 3. januára 2013.

Dňa 15. marca 2013 vyzval okresný súd na vyčíslenie trov právneho zastúpenia JUDr. Vysockého.

Na pojednávaní 13. mája 2013 bola vec prerokovaná, okresný súd uložil sťažovateľom predložiť dôkazy, na ktoré sa odvolávajú.

Dňa 1. júla 2013 okresný súd dožiadal justičné orgány Českej republiky o vykonanie dokazovania.

Pojednávanie nariadené na 9. december 2013 okresný súd odročil na neurčito z dôvodu ospravedlnenia jedného zo sťažovateľov (dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav).

Sťažovatelia doručili okresnému súdu 20. februára 2014 svoje podanie, v nadväznosti nato ich okresný súd poučil o náležitostiach, ktoré musí obsahovať námietka zaujatosti, ako aj o ďalšom procesnom postupe.

Opatrením podpredsedu okresného súdu bol spis pridelený novému zákonnému sudcovi 21. mája 2014, ktorý 28. mája 2014 oznámil svoju zaujatosť v konaní a žiadal, aby bol vylúčený z jej prerokovania.

Krajský súd uznesením sp. zn. 14 Ncb 8/2014 z 15. júla 2014 rozhodol o nevyhlúčení zákonného sudcu z prerokovania veci a spis vrátil okresnému súdu 21. júla 2014.

Dňa 7. januára 2015 bol spis opatrením predsedníčky okresného súdu pridelený novému zákonnému sudcovi z dôvodu prerušenia výkonu funkcie pôvodného zákonného sudcu, pričom 9. marca 2015 mu bol opätovne vrátený z dôvodu návratu po prerušení funkcie.

Pojednávanie nariadené na 23. apríl 2015 bolo odročené na 7. máj 2015, keď okresný súd rozhodol vo veci samej rozsudkom, ktorý napadli sťažovatelia odvolaním. Vec bola 25. júna 2015 predložená odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cb 108/1996 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie

stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný urobiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 a 4 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov. Ak súd zistí, že existuje dôležitý dôvod na odročenie pojednávania, bez zbytočného odkladu informuje tých, ktorí boli predvolaní alebo upovedomení. Súd spravidla uvedie deň, keď sa bude konať nové pojednávanie. Dôvod na odročenie sa uvedie v zápisnici alebo poznamená v spise.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria

prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľov.

1. Predmetom napadnutého konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu na zaplatenie peňažného plnenia s príslušenstvom z titulu zmluvy o združení, v ktorom majú sťažovatelia procesné postavenie odporcov. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Zo skutočností uvedených sťažovateľmi a okresným súdom ani z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd nezistil žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o právnej zložitosti veci. Zo skutkového hľadiska ústavný súd zastáva názor, že ide o vec, ktorú možno považovať za fakticky zložitejšiu (potreba vykonania znaleckého dokazovania, ako aj zabezpečenia väčšieho množstva listinných dôkazov). Ústavný súd zároveň ale konštatuje, že faktická zložitost veci nemôže ospravedlniť skutočnosť, že vec ani po uplynutí devätnástich rokov od podania návrhu nie je dosiaľ právoplatne skončená.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľov ako účastníkov konania, ústavný súd zistil, že v roku 2003 a 2004 boli na ich žiadosť odročené dve pojednávania zo zdravotných dôvodov. Obdobie od 21. apríla 2004 do konca roku 2006 bolo poznačené pasivitou sťažovateľov, ktorí sa nezúčastnili žiadneho z pojednávani nariadených v tomto období. Sťažovatelia nereagovali ani na opakované výzvy okresného súdu na zaujatie stanoviska k čiastočnému späťvzatiu návrhu. Následne sa sťažovatelia bez ospravedlnenia nedostavili na dve pojednávania nariadené v roku 2010, na ktoré boli riadne a včas predvolaní. Z uvedeného vyplýva, že správanie sťažovateľov objektívne spôsobilo predĺženie napadnutého konania, a preto na túto skutočnosť ústavný súd prihliadal pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadosťučinenia.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v napadnutom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného

súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

V súvislosti s hodnotením postupu okresného súdu ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou vzal predovšetkým do úvahy celkovú dĺžku namietaného konania a na tomto základe konštatoval, že z ústavnoprávneho hľadiska je (už samo osebe) neakceptovateľné, aby sťažovatelia museli čakať na právoplatné meritórne rozhodnutie všeobecného súdu v ich veci vyše 19 rokov (pozri m. m. IV. ÚS 160/03, IV. ÚS 19/04, IV. ÚS 261/07 atď.).

Napriek tomu, že v napadnutom konaní sa vyskytli i obdobia krátkodobej nečinnosti, rozhodujúce pochybenie okresného súdu v posudzovanom konaní podľa názoru ústavného súdu spočíva v tom, že konanie ako celok je poznačené neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou súvisiacou najmä s predkladaním opravných prostriedkov, resp. námietok zaujatosti účastníkov konania krajskému súdu, so zisťovaním právneho nástupníctva účastníkov konania a zabezpečením vyjadrení a stanovísk účastníkov konania. Rovnako ako neefektívny, resp. nesústredený hodnotí ústavný súd aj postup okresného súdu súvisiaci s rozhodnutím vo veci samej rozsudkom sp. zn. 14 Cb 108/1996 zo 14. júna 2010, ktorý odvolací súd sčasti potvrdil, sčasti zrušil, vrátil na ďalšie konanie okresnému súdu a odvolanie sťažovateľov v časti odmietol. Vo vzťahu k zrušujúcemu výroku odvolací súd v odôvodnení uviedol, že súd prvého stupňa vec nesprávne právne posúdil tým, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistil skutkový stav a navyše sa účastníkovi konania jeho postupom odňala možnosť konať pred súdom.

Takýto postup všeobecného súdu ústavný súd nemôže hodnotiť ako efektívny, a teda smerujúci k odstráneniu stavu právnej neistoty účastníkov konania v primeranom čase, a preto nie je podľa názoru ústavného súdu zlučiteľný so základným právom sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

Vychádzajúc z doterajšej zjavne neprimeranej dĺžky napadnutého konania (vyše devätnásť rokov), ktorá je z ústavného hľadiska už sama osebe neakceptovateľná, v spojení s obdobiami neodôvodnenej nečinnosti a neefektívnou činnosťou okresného súdu, zohľadňujúc aj skutočnosť, že sťažovatelia svojím konaním objektívne prispeli k prieťahom v napadnutom konaní, ústavný súd dospel k záveru, že v predmetnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a teda aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu konať v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cb 108/1996 bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý

vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovatelia sa domáhajú priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 20 000 € pre každého z nich z dôvodov citovaných v časti I tohto nálezu.

Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc zjavne neprimeranú dĺžku napadnutého konania a neefektívnu činnosť okresného súdu na jednej strane a na druhej strane skutočnosť, že ide o konanie fakticky zložitejšie, a zdôrazňujúc, že sťažovatelia svojim konaním objektívne prispeli k prieťahom v napadnutom konaní, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € pre každého z nich primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním Advokátskou kanceláriou Andrea Havelkova, s. r. o., D. Dlabača 2748/28, Žilina. Ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o priznaní trov konania z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2014, ktorá bola 839 € (za 2 úkony urobené v roku 2015).

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby vykonané (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

Každému zo sťažovateľov priznal za každý úkon vykonaný v roku 2015 sumu 139,83 €, čo po znížení o 50 % podľa § 13 ods. 2 vyhlášky predstavuje sumu 279,66 € a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za 2 úkony pri dvoch sťažovateľoch vykonané v roku 2015 po 8,39 €, čo spolu predstavuje sumu 313,22 €, ktorú bolo potrebné zvýšiť o 20 % DPH, keďže právna zástupkyňa sťažovateľov je platcom DPH; celková odmena za poskytnuté právne služby tak predstavuje sumu 375,86 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júla 2015